

## MIHAELA TONITZA-IORDACHE :

„Eliza“

nu a rămas, și nu poate rămâne, la ceea ce s-a dovedit, la un moment dat, suficient. „Nu se mai poate pleda pentru intuiția goală“, deși actorul se bizuie, în mare parte, pe intuiție, și pe păstrarea unui anumit tip de candoare ; astăzi, actorul este un intelectual cu o bună pregătire culturală, incompatibilă cu informația superficială sau „după ureche“. Sînt exigențe pe care le impune epoca actuală, și de la care, nimeni nu se poate sustrage. Pentru o meserie „diabolic de grea“, teatrul impune o asceză a muncii, al cărei sens pare să fie rezumat de cea mai tină-ră colaboratoare a volumului, Carmen Galin, ca fiind obligația — foarte greu de îndeplinit — de „a-ți păstra condiția și locul dobîndit“.

Este imposibil să sintetizezi, într-un „program al actorului modern“, tot ceea ce reporterii au înregistrat și au ales, din meditațiile rostite de actori. E cert, însă, că opiniile converg către ideea valorificării tradiției, paralel cu consolidarea unor noi concepții despre autenticitate artistică.

Majoritatea celor intervievați sînt de părere că teatrul nu poate fi conceput astăzi decît într-o formulă dinamică, direct și profund implicat în epocă. De aici decurg o seamă de noi trăsături, de care este obligat să țină seama actorul : o permanentă stare de angajare morală și etică, o stăpînire conștientă a jocului (Leopoldina Bălănuță) ; o anume forță psihică de a transmite mesajul textului (Marin Moraru) ; cultivarea privirii și exercițiul mental anterior privirii (Octavian Cotescu) ; controlul puterii de a transmite ceva important „partenerului“ aflat în sală (Ion Lucian) ; disponibilitate pentru toate mijloacele de joc, și capacitatea de a le alege pe cele mai bune, dreptul la o metodă („cred în metoda Stanislavski“ — spune Mariana Mihut). Iată-l, așadar, pe unii dintre cei mai reprezentativi actori de astăzi, preocupați de destinul meseriei lor, de tehnica ei, ca și de filozofia spectacolului de teatru. Intelectual și muncitor, actorul este o personalitate a culturii contemporane. Dovada o furnizează marile spectacole create în ultimele decenii, încorporate fondului permanent al valorilor culturale, dar și — într-o izbită formulă publicistică — acest volum de meditații, îndoieli, speranțe și convingeri. Actorii din aceste pagini, întocmite cu efort calificat și cu pasiune, ne oferă cu sinceritate imaginea lor artistică și umană.

Carol ISAC

Mihaela Tonitza-Iordache a încercat imposibilul : să o readucă în fața noastră pe aceea care a fost Eliza Petrăchescu.

În absența unei „arhive personale“, care a dispărut odată cu actrița, cartea a fost construită ca un film de montaj. Inventînd un synopsis, nu atît original, cît bine structurat dramatic, autoarea a adunat date, evocări, cronici, fotografii. Cu grijă pentru amănuntul semnificativ și abilitate în a face contextul istoric și artistic „să joace“, a selectat instantanee, a compus „filmul“ din fotograme aparent dispartate, care se suprapun, se voalează, ca apoi să devină clare, vii. Printr-un ingenios montaj al unor secvențe reluate din unghiuri diferite, printr-un discret ecle-raj, prinde viață un destin tragic.

Fire deosebit de sensibilă și comunicativă, actrița, măcinată de singurătate, inhibată de faptul că era considerată urită, a fișa o atitudine rebarbativă ; cunoscuse o epocă de mari succese, dar avea să trăiască și spaima unei îndelungi inactivități. În ultimii ani, cinematograful îi oferă revanșa unor mari creații. Revine cu mult curaj și pe scenă. Sorta, însă, avea să-i răpească bucuria jocului...

Prin roluri diferite, care pentru Eliza Petrăchescu însemnau însăși rațiunea de a exista, este astfel reconstituită o carieră artistică.

Contrazicînd aparențele unei firi închise, această minunată actriță a știut să-și deschidă sufletul în fața unor prieteni, nu puțini, care, acum, în filele acestei cărți, îi evocă personalitatea complexă. Cele trei coordonate ale talentului ei, care se repetă în relatări, sînt : remarcabila inteligență, privirea de o forță aparte, vocea cu rezonanțe tulburătoare.

Originala carte a Mihaelei Tonitza-Iordache încearcă și reușește cu succes să infirme părerea că arta actorului ar fi efemeră.

Irina COROIU